

Merkezi İdarenin Taşra Teşkilatı

Doç. Dr. Aslı Yağmurlu

- Merkezi idare, üstlendiği kamu hizmetlerini hizmetin gereklerine, ekonomik ve toplumsal koşullara, ülkenin coğrafya durumuna göre yürütmek, hizmetleri ülkenin her tarafında bulunan halka götürmek için taşrada da örgütlenmiş bulunmaktadır. Bu taşra teşkilatı merkezde bulunan merkezi idarenin taşradaki uzantısıdır.

ii

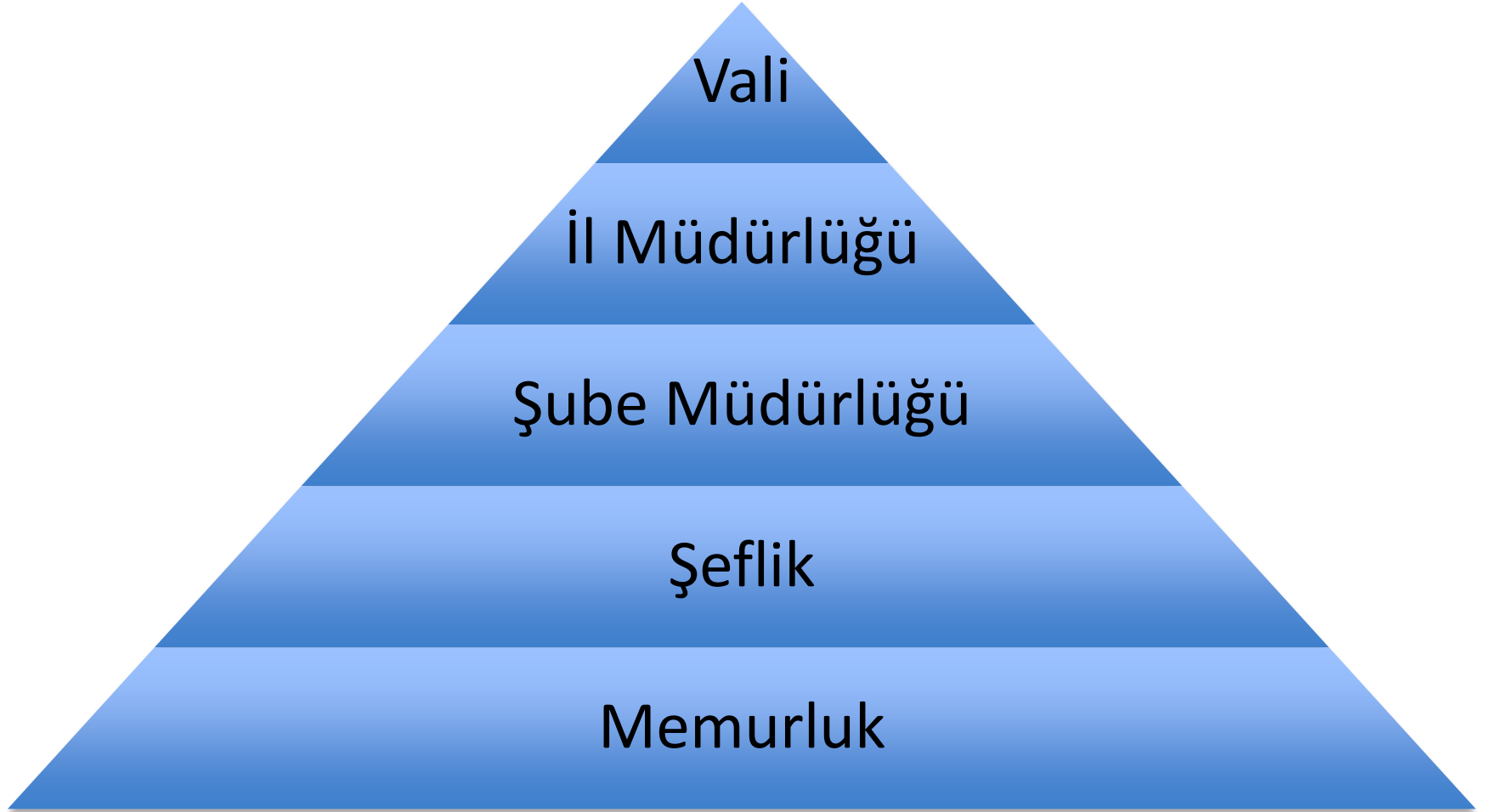
- 1982 Anayasası'nın 126. maddesinin 1.fıkrasında, "Türkiye, merkezi idare kuruluşları bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere, iller de kademeli bölümlere ayrılır" dedikten sonra bu fıkrayı takip eden 3.fıkrasında da "Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacı ile birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı" kurulabileceği belirtilmektedir.

- 1949 tarih ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ilin altındaki bölümleri ilçe ve bucak olarak saptamıştır. Taşra teşkilatının il, ilçe ve bucak olarak ayrılmasına mülki idare taksimatı denir. Mülki idare amiri, mülki idare bölümlerinin başında yer alan kişilerdir.
- Vali - İl
- Kaymakam - İlçe
- Bucak müdürü - Bucak

İl Yönetimi

- Merkezi yönetimin temel taşra birimi ildir. İl ve ilçelerin kurulması, kaldırılması, merkezlerinin belirlenmesi, adının değiştirilmesi, bir ilçenin başka bir ile bağlanması kanunla olmaktadır. Bucakları ise, İçişleri Bakanlığının kararı ve CB onayı ile gerçekleşmektedir.
- İl özel idaresi, merkezi yönetimden ayrı ve tüzel kişiliği olan bir yerel yönetim birimidir.
- Valilik/vilayet/il, merkezi yönetimin taşra teşkilatıdır.

İl kuruluşlarının hiyerarşik yapısı

Vali

- İllerin idaresi yetki genişliği esasına göre yürütülür. İl yönetiminin başında vali bulunur.
- Vali, devleti ve hükümeti ilde temsil eder, her bakanın temsilcisidir. Valinin hem idari hem siyasi görevi bulunur bu nedenle istisnai memurluk olarak kabul edilmiştir. Nitelikleri, atanmaları ve özlük hakları diğer kamu görevlilerinden farklı olarak düzenlenmiştir.

Vali nasıl atanır?

- Vali İçişleri Bakanlığı'nın önerisi, BK kararı ve CB onayı ile atanır. İçişleri Bakanlığına bağlıdır.
- Genellikle kaymakamlar, vali yardımcıları ve İçişleri Bakanlığındaki üst düzey yöneticiler arasından atanmaktadır.
- Hükümet, vali olarak atadığı kişiyi istediği zaman ve istediği herhangi bir sebeple görevden alabilir.

Vali yardımcılığı

- Vali yardımcısı ise mensup teminatlı memurluktur. En az 6 yıl kaymakamlık yapmış olmak gerekir. Büyük illerde 18 vali yardımcılığı bulunmaktadır.

Merkez valiliđi

- İl valiliği görevinden alınanlar merkez valiliğine atanmaktadır. Merkez valiliği bir tür bekleme yeridir. Merkez valilerinin sayısı 100 civarındadır.

Valinin görevleri

- Vali kanun, tüzük, yönetmelik ve hükümet kararlarının uygulamasını sağlamak ve bakanlıkların talimat ve emirlerini yürütmekle görevlidir. Bu amaçla vali, düzenleyici işlem niteliğinde genel emirler çıkarabilmektedir.
- Vali devlet gelirlerinin tahakkuk, tahsil ve ödeme işlemlerinin muntazam bir şekilde yapılmasını ve gelir kaynaklarının gelişmesini sağlamak için tedbir alır ve uygular.

- Vali il sınırı içinde bulunan bütün kolluk kuvvetlerinin amiridir.
- Vali jandarma, polis, gümrük muhafaza ve diğer özel kolluk kuvvetlerinin il içinde geçici veya sürekli olarak yerlerini değiştirebilir.
- Vali il sınırı içinde yerel yönetimler üzerinde vesayet yetkisini kullanır.
- Devletin temsilcisi olarak törenlere başkanlık eder.

İl Müdürleri

- Dışişleri, Adalet, Milli Savunma, Avrupa Birliği Bakanlığı dışındaki Bakanlıkların il kuruluşları bulunur. Bu kuruluşların başındaki yöneticiye il müdürlü denir. İl müdürleri valinin emri altındadır.
- İl müdürleri kurumlarını ilgilendiren işlerin yürütülmesinden, personelim eylem ve işlemlerinden valiye karşı sorumludur.
- Yılda 4 defadan az olmamak üzere il müdürleriyle toplantı yapar.

İl idare kurulu

- İl genel yönetiminde valiye yardımcı olan bir organdır. Valinin başkanlığında, hukuk işleri müdürü, defterdar, milli eğitim müdürü, çevre ve şehircilik müdürü, sağlık müdürü, gıda, tarım ve hayvancılık müdüründen oluşmaktadır. Sembolik bir kurul durumundadır.

İlçe yönetimi

- 919 ilçe bulunmaktadır. İlçe ilin genel yönetiminin bir alt kademesini oluşturur.
- İlçe yönetiminin başında kaymakam bulunmaktadır. Kaymakam ilçede hükümetin temsilcisi durumundadır. Kaymakamlık bir meslek memurudur, vali gibi siyasi bir kimliğe sahip değildir. Kaymakam görevlerini valinin gözetimi ve denetimi altında yürütmekle görevlidir.

Kaymakam

- Kaymakam ortak kararname yani İçişleri Bakanı, Başbakan ve Cumhurbaşkanının imzasını taşıyan bir kararname ile atanır.
- Kaymakam adli ve askeri makamlar dışında ilçede bulunan merkezi idareye ait bütün kuruluşların, bütün bakanlık teşkilatlarının hiyerarşik amiridir.
- İlçede dirlik ve düzenliđi sađlamakla yükümlüdür.